

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 19-20 лютого 2008 р. / за заг. ред. О.В.Петренка, О.М.Ічанської. – К.: НАУ, 2008. – 144 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех.н., проф., проректор з наукової роботи
Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри
авіаційної психології, заступник директора з наукової роботи
Гуманітарного інституту НАУ

Члени оргкомітету:

проф. Л.Ф. Бурлачук
доц. Т.В. Вашека
доц. О.М. Долгова
ст. викл. В.В.Злагодух
доц. О.М. Ічанська
проф. Г.В.Ложкін

проф. О.Р. Малхазов
доц. О.М. Назарук
доц. Л.В. Помиткіна
доц. О.В. Сечейко
проф. В.О. Татенко
доц. С.М. Хоружий

Секретаріат конференції

В.В.Злагодух (голова секретаріату)
Е.І.Кологривова
О.В.Івачевська

*Рекомендовано до друку вченою радою Гуманітарного
інституту НАУ (Протокол №4 від 14 лютого 2008 р.)*

© Національний авіаційний
університет, 2008

Валентина Бажанюк

к. психол. н., доцент, м. Київ

Актуалізація потенційної обдарованості студентів в контексті сучасних змін в структурі професійної діяльності

На сьогоднішній день в системі сучасної освіти та психологічної науки виникла гостра потреба у пошуку психологічних технологій щодо розвитку обдарованої молоді. Особливо нагальною є проблема ідентифікації, розвитку наукової обдарованості у природничій та технічній сферах (фізика, хімія, біологія, технічно-конструктивна діяльність).

В цьому контексті постає питання підготовки обдарованої студентської молоді до майбутньої професійної діяльності, актуалізації потенційної обдарованості. Саме тому важливим є вивчення когнітивних, особистісних та соціальних конструктів в структурі науково обдарованої особистості.

Когнітивний конструкт науково обдарованого студента характеризується індивідуальними відмінностями в способах отримання, переробки і застосування інформації, які проявляються в розвиненій просторовій уяві, у сприйманні оточуючого світу образами, символами, семантичному представленні запропонованих ідей, конструюванні нових моделей і т.п.

Однією з концепцій успішної професійної діяльності є трейт-факторний підхід (Ф.Пірсон), який передбачає відповідність діяльності та обдарованості особистості.

Вчений Голланд ідентифікує шість категорій особистості і відповідні види їх діяльності, в яких можна актуалізувати обдарованість:

- 1) реалістичний (прагматичний) – розумні потреби, технічна грамотність;
- 2) конвенціональний – організований, практичний, конформіст;
- 3) ініціативний – підприємливий, який володіє даром переконання, спілкування;
- 4) дослідницький – науково-мислительний з розвинутим абстрактним мисленням, аналогії;

Оксана Власова-Чмерук
м. Київ

Вимоги до соціально-психологічного модулю підготовки льотного складу в межах концепції безперервної освіти

Нині в освітній системі України всебічно розробляється й апробується ідея безперервної освіти. Сьогодні знання пілотів та бортінженерів потребують регулярного та системного поновлення, що вказує на необхідність функціонування ефективної системи безперервної освіти. Підвищення професійної майстерності льотного складу є найважливішим фактором безпеки польотів.

Дана задача частково реалізується на базі Головного навчально-сертифікаційного центру цивільної авіації України (ГНСЦ ЦА).

Програма перепідготовки в Центрі переважно зосереджена на вдосконаленні технічних професійних навичок членів екіпажу. Проте поряд з цим є необхідність вдосконаливати не технічні навички, такі як:

1. комунікація і координація дій в екіпажі та поза кабіною пілота;
2. лідерство та співробітництво в команді;
3. створення культури безпеки авіакомпанії (в контексті корпоративної культури в цілому).

Мета, яку мають реалізувати психологи – розробники відповідного навчального модулю – це відпрацювання на практиці принципів і методів ефективної взаємодії членів екіпажу для зниження ризику в періоди підвищеного робочого навантаження, правильність побудови міжособистісних відносин з метою підвищення ефективності роботи всього екіпажу як команди.

Дану мету можна реалізувати за умови переходу від традиційної (застарілої) системи підготовки авіаперсоналу до нової системи з урахуванням CRM (CREW RESOURCE MANAGEMENT) та людського фактору.

Зміст соціально-психологічного модулю розкривається у трьох взаємозалежних темах.

Тема: Комунікація і координація дій в екіпажі та поза кабіною пілота. Основна мета – формування навичок ефективної професійної комунікації. Методи: форми активного навчання, тренінги.

Тема: Лідерство та співробітництво в команді. Основна мета – оцінка лідерського потенціалу членів команди, формування навичок коректної наполегливості, відпрацювання прийняття рішення в умовах ризику та погроз, формування прагнення організувати спільну роботу так, щоб передбачити і попередити можливість помилок та бути готовим їх виправити. Методи: форми активного навчання, тренінги.

Тема: Культура безпеки авіакомпанії. Основна мета – сформувати вміння при вирішенні конкретних професійних задач обирати пріоритети на користь безпеки, компенсувати негативний вплив організаційних факторів та здійснювати кроки задля удосконалення культури безпеки авіакомпанії. Методи: комбінація форм традиційного та активного навчання.

Екіпаж – основний людський ресурс безпеки польотів, тому необхідно інтегрувати специфічні соціально-психологічні знання і навички в технічні види професійної підготовки, а також ввести критерій CRM в систему оцінки кваліфікації льотного складу.

Наталія Волянюк
д. психол. н., м. Київ

Аналіз підходів до періодизації професійного шляху особистості

Багатоступеневість і багатоплановість процесу професіоналізації суб'єкта діяльності в аспекті його об'єктивного та суб'єктивного змісту відзначають багато авторів. Об'єднуючим дані підходи до дослідження професіоналізації є положення про етапний характер даного процесу. Виділення етапів професіоналізації протягом тривалого періоду професійної біографії людини здійснюється за різними критеріями. Одним з підходів є територія періодизації розвитку особистості як суб'єкта